

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกรบ้านโป่งรุ ตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน” ได้ศึกษาถึงสถานะหนี้สิน กระบวนการเข้าสู่การเป็นหนี้สิน เงื่อนไข ปัจจัยที่ก่อให้เกิดหนี้สิน และแนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้สินทั้งที่ผ่านมานอนาคต ซึ่งมีรายละเอียดการดำเนินการวิจัยดังนี้

พื้นที่ดำเนินการวิจัย

พื้นที่ดำเนินการวิจัยในครั้งนี้คือ บ้านโป่งรุ หมู่ที่ 5 ตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน โดยทำการศึกษากลุ่มเกษตรกรที่อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดลำพูน ซึ่งมีจำนวน 120 หลังคาเรือน

แหล่งข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดประเภทของแหล่งข้อมูลออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น ข้อมูลหมู่บ้าน จปฐ. บันทึกการประชุมของหมู่บ้าน และข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่สามารถนำมาสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้ได้

2. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการศึกษาจากการจัดเวทีวิเคราะห์ชุมชน การสัมภาษณ์ และการสังเกต โดยมีแหล่งผู้ให้ข้อมูลดังนี้ พัฒนาการ เจ้าหน้าที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดลำพูน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) กรรมการหมู่บ้าน กรรมการกลุ่มออมทรัพย์ เจ้าอาวาสวัดโป่งรุ ผู้อาวุโส บัณฑิตอาสาจากกองทุนหมู่บ้าน และเยาวชน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การค้นคว้าจากเอกสารข้อมูลที่มีการเก็บรวบรวมไว้แล้ว จากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีอยู่เป็นลายลักษณ์อักษร หรืออาจเป็นแผนผัง รูปภาพ

2. การสัมภาษณ์ (Interview) คือการสนทนาซักถามอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ได้ข้อมูล เรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ต้องการ เป็นการถาม-ตอบกันโดยตรง หากมีข้อสงสัย หรือเข้าใจไม่ชัดเจนก็ทำ ความเข้าใจจนชัดเจนทันที

2.1 การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) ใช้คำถามในการ สัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง มีวิธีการคล้ายๆ กับการพูดคุยกัน

2.2 การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key-Informant Interview) เป็นการซักถาม บุคคลที่ผู้วิจัยเลือกขึ้นมาเพราะว่าเขามีคุณสมบัติพิเศษ เช่น ผู้นำ ผู้รู้ในชุมชน และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติ งานในพื้นที่

3. การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) เป็นการสังเกตการณ์ใน ขณะที่ดำเนินการวิจัยทั้งจากการจัดเวทีวิเคราะห์ชุมชน การสัมภาษณ์ การจัดประชุมปฏิบัติการ การประชุมกลุ่มย่อย ซึ่งได้มีการบันทึกกระบวนการไปพร้อมๆ กัน

4. การรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยมีผู้เข้าร่วมพูดคุยประมาณ 6-12 คน มีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้ตั้งประเด็นในการสนทนา ชักจูงให้เกิดแนวคิด และแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นในการสนทนา และมีผู้บันทึกเพื่อรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสนทนา

5. การจัดเวทีเสวนา เพื่อการวิเคราะห์ชุมชน การวางแผนการดำเนินงาน/กิจกรรมของ ชุมชน โดยใช้วิทยากรกระบวนการ (Facilitator) ในการจัดเวทีเสวนาเพื่อระดมความคิด

6. การจดบันทึก เพื่อป้องกันการลืม และความคลาดเคลื่อนของข้อมูล ทั้งนี้การจดบันทึก ยังช่วยให้ผู้วิจัยเริ่มวิเคราะห์ข้อมูลและวางแผนการเก็บข้อมูลขั้นต่อไป

7. การบันทึกภาพ และบันทึกเสียงบุคคล เหตุการณ์ และกิจกรรมต่างๆ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เอกสารข้อมูลมือสองในการศึกษาหาประวัติชุมชน การจัดเวทีเสวนาในการวิเคราะห์ชุมชน การสนทนากลุ่มย่อย การสัมภาษณ์พูดคุยอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ การสังเกตทั้งที่มีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การจดบันทึกต่างๆ ในระหว่างการศึกษาวิจัย เทคนิค วิธีการผสมผสานเหล่านี้ช่วยให้ผู้วิจัยได้รับทราบข้อมูล ข้อเท็จจริงของชุมชน ได้มากในมุมมองที่หลากหลาย